

Al an nei Wieder

All Sprooch „verléiert“ Wieder a mécht neier. Wann z. B. kee Botter méi „hausgemaach“ gëtt, dann ass et kloer, **datt dat gutt aalt „Rompfaass“** aus dem Moud kënnt; huet nach knapps een en Uewen an der Stuff, da verschwënnt och **d’Kuelegelb** lues a lues. Grad esou wëssen dann eis Dämmercher net méi grad, wat dee **„Stëppelkotteng“** da soll sinn; de **„Känki“** huet och säin Déngscht op all Manéier gemaach, a wann dir e bëssen iwverleet, da fannt dir dees „Wierdergeräbbels“ nach e sëllegen.

Mengt jo ower beileiwen net, dat wier just am Lëtzebuergesch de Fall; frot nëmmen e franséischen oder däitsche Sproochmates. Wëllt dir ower Äre Kanner, lech selwer oder soss engem weisen, wat et vun esou ale Saache gëtt: **Eise Staats-Musee um Fëschmaart huet eng ganz flott Sektoun, wou zënter Joere gesammelt a fachmännesch zesummegehallt guff/gëtt, wat et esou ginn ass (merci Luc Mousset!)** ... deen Deel vum Musee (Wiltheim-Gebai) ass jo iwwegens elo ganz flott nei organiséiert ginn. Mam Geschier kommen ower och d’Ausdréck an de... Sproochmusee!

Eis Germanisten an aner Däitsch-intresséiert Leit kucken een nawell gär queesch, wa gesot/geschriwwen gëtt, mir hätten en (natierlechen!) Hank, fir zevill Houdäitsch an d’Lëtzebuergesch eranzeschmuggelen. Dat muss een ower méi „differenziéiert“ kucken. Déi Fachleit fannen et ower normal, datt mir eng „Heizung“ hunn, e *Schalter*, eng *Steckdous*, e *Föhn*, e *Kühler*, eng *Kupplung* asw.; da solle si äis och eng *Bougie*, e *Pneu*, e *Guidon* asw. vergonnen.

Nei Wieder bei äis? Déi kommen hei wéi soss iwverall mat de Saachen an de Gebräicher. Et ass nun ower eemol esou, datt déi meescht nei Ausdréck an der leschter Zäit aus dem Engleschen eriwwer lafen. Am Franséische wéi am Däitsche gëtt sech am Ufank dogéint gewiert; de „Fernsprecher“ huet den Telefon och net gepackt; de „Fernseher“ an d’Fernsehe wäert och alt net méi ze laang géint den „TV/Teevau“ bestoe bleiwen... grad ewéi de „Rendez-vous“ oder e „Stelldichein“ vläicht vum „Date“ ermëlzt ginn. De genialen Industrielle Ferrero huet et fäerdegbruecht, datt en Ausdréck, deen eis Sprooch gemaach hat a „jonke Joere“ gestuerwen ass: **De Schoklasbotter huet sech vrum „Nutella“ musse verkrauchen...** mä eist „Gebeess“ hunn d’Marmelade an d’Confiture net gepackt, Yuppil!

Eng intressant Fro ass déi, **aus wafir enger anerer Sprooch mir Lëtzebuerg dann elo nei Wieder eranhuelen.** Mä och do geet et äis d’selwecht wéi den Däitschen an de Francophonon: D’Englescht ass nun eemol Tromp! Den „Handy“ ass zwar keen Englescht, wäert sech ower zugudderlescht esouguer och am Frankräich géint de „portable/balladeur“ behaupten; ob d’Télécopie et laang géint de Fax packt... mol kucken; de „courriel“ mécht dem Mail och net méi laang Konkurrenz. Firwat soll dann dat schwaacht Lëtzebuergesch sech géint dës angelsächsches Tendenz stäipen. Mat allem Respekt gesot: Dat wiere flamännesch Reaktiounen. **Dobäi gehéiert d’Englescht (Germanesch + Romanesch) exakt an de Lëtzebuerg Sproochhank.**

Wat da fir eis Sprooch maachen? Et geet am Fong net esou ëm déi nei Wieder; **de Fong-Problem läit do, wou mir Sproochgebräicher mat bal kompletten däitsche Sätz verdreiwen.** Et dréint sech z.B. ëm déi kéipweis aremséileg „Iwwersetzungen“ aus dem Däitschen an eiser Mikros-Welt. Et ass dach einfach eng Schan, wéi d’Lëtzebuergesch do dacks an enger houdäitscher Schinn hänke bleift... an datt et keng Ausbildung an deem Sënn fir de Beruff „Speaker“ um Radio, an der Tëlee oder den Internet-Zeitunge gëtt. Wien ass do schëlleg? Keen... alleguer!

Ameséiert iech emol...

Mir menge jo d’meescht, et giff sech alles esou **licht vum Lëtzebuergesch an d’Däitscht oder Franséischt iwversetze loossen.** Dat ass ower net grad esou wouer. Fir erauszefannen, datt et net esou ass, hu mir an der Zäit zu eiser 8 Leit eng 180 Säite lëtzebuergesch **Ausdréck gesammelt, déi Krämpes fir an déi aner Sprooch maachen.** Probéiert emol selwer, da wäert dir gesinn, datt déi kleng Behaupterei hei uewe stëmmt. Wann dir „dees“ gär méi hätt, da **frot iech d’Buch „EISES“ an engem Bicherbuttek oder op enger Adress an de Kont vun hei uewen;** do gëtt et Dausenden deer Beispiller; dir kritt et (fir de Präiss vun enger Pizza!) geschéckt (12 € + 2 € Porto). Méi „spannend“ ass kee Kräizrätsel a kee Sudoku!

eng Bascht	e Rupp	mammereg	mocheleg
eng Kéng	eng Sabbel	maans	schankek
e Juck	eng Mudder	gelungen	heeschen
eng Pautsch	sech ginn	hiwweleg	schappeg
eng Kruppschank	eng Schwéiesch	kierpen	stauteg
eng Schnauf	e Stréckel	klaken	stëbsen

vum Lex Roth

(Zeechnung: O. Jaminon)

Eng Bëls, eng Téitsch, eng Knupp

Wien huet sech nach ni „eng ginn“, an hat duerno eng „Bëls/Knupp op der Kopp“ oder „eng Schrëp“ déi nawell ferm „gepëffert“ huet. Wann een engem Däitschen oder Fransous dann och nach vu sengem Misär wëllt eppes verzielen, da fällt engem nawell gär op, datt et net esou richtig rëtscht... **ower eis Sprooch, dee kleesperen Dialekt, ass dach esou aarm, geldir.** Et léiss sech jo och villes net dra soen... vrun allem wann een säi Lëtzebuergesch net zerguttst am Grëff huet. Dat gëtt ower knapps ee gär zou... an dann ass et wéi am Spréchwuert: *Wann een e Mupp net ka brauchen, da seet een hie wier rosen.*

Gewëss, eis Sprooch ass net gemaach (?) fir gestelzte philosophesch Gespréicher oder Schreiwereien ze féieren; si ass nun emol en „Ëmganksidiom“, wat net mat deem flappegen Ausdréck „Baueresprooch“ ze verwiesselen ass! Nach net emol méi mat „Dialekt“! Wann dir lëtzebuergesch-schrëftlech Texter vum Robert Bruch, dem Nic. Weber, dem Marcel Reuland oder anere liest, da spiert een, datt vill méi an eiser Sprooch stécht an domat ze maachen ass, wéi a bëllegen Humpegespréicher behaupt ka ginn... iwwegens ass **Allerweltssprooch vun engem Däitschen och net déi vum Böll an déi vum „normale“ Fransous net déi vum Mauriac.** Do gëtt et grouss Ënnerscheeder, deer mir och am Lëtzebuergesch dierfe maachen.

I love you...Ti amo...

Et kënnt ee bal mengen, **de Lëtzebuerg wier e kale Fësch an net ëmstand, engem eppes Léiwes ze soen...** mä da mengt alt. Ass et manner léif, wann ee seet „ech hunn Dech gär“, „ech si frou mat Dir“, wéi dat zimlech plakatiivt „*je t’aime - I love you - ti amo - ich liebe Dich*“? Do gëtt et an eiser Sprooch och nach esou eng Zort Zwëschentéin wéi „ech kann Dech gutt brauchen – Du gees mir nawell – asw.“ Gelungen ass et, datt mir zwar d’Verb „léiwen“ net hunn, ower **„verléift“ sinn ass äis ganz kënneg.** Den Dicks huet a senge „Rousen an der Stad“ gemengt, si wieren all wert, „geléift“ ze ginn... „léiwen“ ass ower ni an eiser Sprooch gelannt. Firwat? Doriwwer léisst sech diskutéieren; d’Haaptsaach: Mir hunn eis Fassong, fir engem ze soen, et wier ee „frou mat him“, wat jo einfach oniwwersetzbar ass.

Am selwechte Streech wier et och nawell net ëmsoss, emol drun ze erënnere, datt mir „kengem senger brauchen“, fir *cajoler, liebkosen* asw. ze iwversetzen. **Heemelen, stréilen, kruwwelen asw., ass dat manner?** Nach eppes: Just de Contraire vun der Léiwerei ass net wäit vum Eescht ewech; „Du kanns mech gär hunn!“ eng vun de schlëmmste Riedensarten.

Postkaarte mat „EISES“

An deer leschter KLACK huet dir eng **„Billerkaart“** gesinn, déi op hir Manéier seet, datt mir eng Sprooch hunn... fir Auslänner eng Zort gelunge Virwëtztiichen. An dëser KLACK-Edition bréngt mir nach emol eng aner aus deer Postkaarte-Serie. Mat esou enger illustréierter Postkaart kënnen mir selwer oder intresséiert „Gäscht“ engem **op eng flott Fassong e puer Grëtze vum Lëtzebuergesche schenken oder schécken.** Natierlech ass et gutt, wann eis Touristen uechter d’ganzt Land Kaarte mat Landschaftsbiller, der groussherzoglecher Koppel an historiesche Gebaier kënnen kafen an uechter d’Welt schécken... ower **e klengen Zeie vun eiser Sprooch-identitéit** ass fir Dausende vu Leit dach intressant. Dofir guff elo eng éischt Serie vu 7 Kaarte gemaach, déi jidderee geschwë fir e verstännege Präiss kafen a weiderschécke kann... wetten, datt dat säi Wee mécht!